

SILIQVAE.

Siliqua, quae Graecis *σπάρτα* dicuntur, in Italia officinis vulgo Carobe, & Carobole appellantur. Nascentur arbores, quae Siliquas ferunt, in regno Neapolitano, praesertim in Apulia, ac etiam in Campania, ut optime sciunt *ys*, qui fundo Itrium, & hinc Molam iter faciunt: siquidem in illa ob leuigatos lapides inibi stratos laboriosa admodum via, quam Apiam uocant, frequentissima conspiciuntur. Incolae has plantas Salequa vulgo nominant, uocabulo nimirum à Siliqua detorto. Arbores in spēsstatam satis proceritatem attolluntur, ramis in latitudinem potius, quam in longitudinem protensis: cortice cineritio ad caruleum inclinante, loti arboris instar. Folio virent fraxineo, latiore tamen, duriore, rariore, ac magis circumscorto. Florent discendente hyeme, aut vere iam appetente: fructificant uero aestate, & autumno. Siliqua: recenter ab arbore decerpta ingrato displicent sapore, sed traētū temporis in cratibus expansae, & siccatę, adeo mitescunt, ut & dulces euadant admodum, & gustui suauis fiant. Melleo succo refertę sunt, eaque praesertim quę in orientalibus nascuntur regionibus. Ideoque Indi, & Arabes, non paruum mellei succi copiam ab eis exprimunt, quo Zingiber, Myrobalanos, Myristicas nucas, & alia aromata condiunt. Id quod testatur Strabo lib. xv. sup. Geographię de Indicis arboribus scribens. Aliud siliquarum genus, quod ficum Aegyptiam cognominant, scriptis tradiderunt Theophrastus, & Plinius: de quibus mihi differendum non proposuit: tum quod Italis nusquam (quantum equidem sciam) nascuntur, neque cogno scantur: tum etiam quod nulli habeat usum in medicina. Siliqua: sicca, est omnium consensu manifeste adstringunt, compertum est tamen, prestare eorum decoctum potum mirifice tuissentibus, ob dulcem, melleamque substantiam, quę *ys* inest. Siliquas in cibis damnanit Galenus lib. 2.

Siliquarum confectio.

Siliquarum vices ex Gal.

de alimentorum facultatibus, his verbis. Ceratia quorum tertia syllaba per, t, literam & scribitur, & pronunciat, nihil enim cerasij per, scriptis habent similitudinis. Est autem pravi succi edulion, ac lignosum: unde necessario sequitur, ut concoc-
 Etu sit difficile: nihil enim quod ligno sum est, facile coquitur. Præterea incommodum illud ipsis inest non paruum, quod non celeriter decedant. Proinde satius est, ea ad nos non importari à regionibus orientatibus, in quibus nascuntur. Sed de virib, quas, & arbor, & ipse habent in medicina, idem Galenus differens lib. v. i. de simplicium medicamentorum facultate, sic inquit. Ceratonia exiccantiss est, & asstringentis facultatis: sicut & fructus eius, quæ ceratia vocant, nonnihil etiam dulcedinis continent. Accidit autem istis quiddam simile cerasij. Nam si humida sumas, magis ventrem subducunt: sicca vero magis fistunt: pipote cum humiditate expirant, & quod essentia est crassioris, tantum habeant. *Κεράτια* Græce, Latine Siliquæ vocantur. Arabice Charrib: Italice, Carobe, & Carobole: Germanice, S. Iohanes brot: Hispanice, *Alfarobas*: Gallice, Caronge: Boemice *Susatheo* Itinachleb. ٢١٦

Nomina.

Māia.

M A L A.

C A P. CXXXI.

Folia, flores, & germina cum omnis mali, tum maxime cotoneæ adstringunt. Pomis acerbis adstringendi uti incit, moroneis vero longe seclus. Ex ijs uerna bilem gignunt, neruos omnes lædunt, inflammationes pariunt. Coronea stomacho utilia, urinâ cient, verum tosta mitiora habentur. Profunt cælia-

Māia.

M A L V S.

eis, dyfentericis, purulenta exuffentibus, cholericis, præsertim cruda. Maceratorum liquor commo-
 dè in stomachi; aut fluxionibus, potui datur. Succus crudorum assumptus orthopnoicis salu-
 taris est. Decoctio fouentur vuluæ, & sedes, si procident. Cotonea, quæ melle conduntur, vri-
 nam mouent: mel autem sibi constringentem illorum vim & inspissantem adfiscit. Quæ cum mel-
 le coquantur, stomacho, atque ori gratiora sunt, sed minus inspissant. Cruda cataplasmatibus adijciun-
 tur, ad cohibendum aluum, aut si stomachus æstuet, aut in vomitiones effundatur, ad mammarum
 inflammationes, præduros lienes, & condylomata. Fit uinum ex ipsis tuis, expressisque, sed quo per-
 daret, quidecim sextarijs succi vnus mellis adiungitur, alioquin in acorem degenerat. Prodest ad om-
 nia, quæ dicta sunt. Fit & oleum ex ijs, quod melinum vocauimus: quo utimur, quoties adfringenti
 oleo est opus. Eligi oportet vera, quæ sanè sunt rotunda, parua, & odorata. quæ vero struthia dic-
 untur, magna quidem sunt, sed minus vtilia. Flos & viridis, & ficus caraplasmatibus imponit ijs conueni-
 ens, quæ ad trichionem desiderant, inflammationibus oculorum, reiectionibus; sanguinis, contra citam
 aluum, & mensium impetus, in vino bibitur. Melimela ventrem molliunt, & ab eo animalia expellit,
 stomacho negotiũ exhibent: æstuationem faciunt. ea multis dulcicia mala uocantur. Epirotica mala,
 quæ Latine orbiculata dicuntur, stomacho utilia sũnt, alui urinas euocant: malis tamen coronicis in
 ualidiora

Περσική μήλα.

PERSICA MALVS.

ualidiora. Sylvestria mala similia sunt vernis, & adstringunt. Sane in hunc usum immatura omnia opus sunt. Persica poma matura tam stomacho, quam ventri utilia sunt. acerba alium cohibent, sed sicca vehementius. Decoctum est siccis alui, stomachique fluxiones sistit. Armenia, quæ à Latinis precocia dicuntur, minora sunt supradictis, & stomacho utiliora. Medica mala persicave, aut cedromela quæ Latini citria vocant, nemini non cognita. Arbor ipsa omnibus anni temporibus pomifera, alijs deciduis, alijs subnaescentibus. Malum oblongum est rugosum, colore aurum imitans, cum gravitate odoratum, semen habet pyri. Id in uino porum uenenis resistit, alium mouet: oris si uauitatem commendat, decocto eius colluto, aut succo: cistur in malacia mulieribus. Vestiaris impositum ab erosionis vitio vestes vindicare existimatur.

IN malorum quoque genere Dioscoridi recensentur Persica, Præcocia, Cotonea, & Citria: quippe quod eandem effigiem, & formâ repræsentare uideantur. Sed nos primum de vulgaribus malis agemus, reliqua subinde sigillatim prosequemur. Malorum itaque planta unico tantum exit caudice, ramos inde statim mittens, in latum longumque se diffundentes: V estitur crasso satis libro, cinereo exterius colore, & interius flauo, læui potius, quam aspero. Folijs est oblongis carnosiss, per ambitum tenuiter serratis. Flores edit verno tempore solutos, albo, colore vel ex candido purpurascetes: è quibus poma oritur,

orientur. Radicibus nititur paucis, non in profundum actis, sed summa cellule vagantibus. Fructuum diversæ sunt genera, ac plura, quam explicari possint: quinetiam & sapore, & forma diversis; quo fit, ut varis quoque sint eorum functiones. ¹⁰ Alia nanque (ut Galenus inquit libro secundo de Alimentorum facultatibus) austera, alia acidum, dulcemve saporem gemanifeste acida sentiuntur: ad hæc alia cum acore acerba. Inuenias autem nonnumquam & quæ tres simul sapores plane referant, dulcem scilicet, & acidum, acerbisq; nonnihil. Ceterum mala quidem, quæ adstringunt, succum habent frigidum, ac terrenum. Quæ verò acida apparent, frigidum quidem succum habent, verum tenuis est partium. Mediæ autem temperaturæ sunt dulcisa, quæ ad calidius uergunt. Quemadmodum quæ omnis qualitatis sunt expertia, inspidare, ac ueluti aquosa, ad frigidius inclinant. Malis igitur utris pro uincetium saporum facultatibus: austera quidem, cum ventriculæ fuerint acidis, cum crassum succum, qui non magnopere frigidus sit, suspicaberis in ipso esse collectum. Siquidem succus frigidus non acida, sed acris postulat. Vtraque certè & acida & acris succos crassos incidunt: in eo tamen differunt, quòd hæc quidem cum refrigeratione illa autem cum calfactione id præsent. Porrò dulcis malorum succus, cum sine acrimonia, & crassitie, hoc est, cum solus exquisitè fuerit, celerius, quantum in ipso est, distribuitur. Quòd si acrimoniam, aut crassitiem habuerit, citius subducatur. Ceterum optima etiam genere mala uitanda sunt, antequam in arboribus maturerint:

rint: quippe quoniam concocti sunt difficilia, & frigida, tardesq; permeant, & pravi sunt succi: ad hęc succum habent frigidum, & leuiter crassum. Quę verò bellè matura in hyemem, & uer proximum afferunt, ea morbis (sepe numero) perquam utilia sunt, aut farina aqua subacta circumlita, aut calidis cineribus mediocriter assata, aut pulchre in aqua bullientis vaporibus percocta. Dare autem ipsa conueniat statim post cibum aliquando etiam cum pane, ad ventrem, & stomachum roborandum, his qui cibum fastidiunt, tardesq; concoquunt, quiq; uomitu, diarrhœa, ac dysenteria infestantur. In hunc quoque usum apta sunt acerbaniam parata, ut modo dixi, mediocrem retinent adstrictionem. In Hetruria principatum obtinent, quę Appie Mele rose vulgò vocantur: quandoquidem hæc duo genera, cum suauiter oleant, gustuq; arideant, cum nariibus, & palato maximam inueniunt gratiam. Eaq; propter non longè cum aberrare putauerim, qui dixerit Appia esse Dioscoridi melimela: Rosa verò, quę eidem epirotica, & Latinis orbiculata dicuntur. Quę verò aded rubent, ut cruore perfusa uideantur, & acido gustu sunt prædita, non alia de causa ita rubescunt (si rei agrarię auctoribus credimus) nisi quòd ex mali, & mori nigri infusione suam traxerint originem. Cornarius loca tantum, ni fallor, opinione ductus, putat in suis commentarijs in Galei libros de compositione medicamentorum, secundum locos, Cestiana poma esse arantia, siue aurantia mala, quę in Citrei mali genere ab omnibus recensentur. Nec eum potius à sua sententia renocare Plinius, qui libro 15. capite 14. aperitissimè scribit à Cestio cestiana, à Matio matiana, à Manlio manliana, à Claudio claudiana, & ab Appio appiana mala per inuentorum nomina, à quibus habuerunt originem, Romanis fuisse cognominata. Quocirca eo loco scriptum reli-

Cornarij opi-
nio reptob.

quit Galenus ex auctoritate Apollonii, quod in capitis dolore ex ebrietate cestiana mala sic in urbe Romana appellata, in
 10 cibus cocta conferunt, quod austeria sint facultate: non ut somnasse videtur Cornarius, aurantia, quæ præterquam quod Apol-
 lonio, & Galeno incognita fuisse censetur, nusquam gentium, quod equidem sciam, cocta exhibentur. Quo fit, pace omnium
 dixerim, ut qui sua ceruicis duritiam consulunt, suas sæpius reprobare sententias audiant. Malos, quæ fructus suos tan-
 quam steriles, dare reculant, facundas effeceris, si plumbeo circulo earum caudicem altitudine pedis à terra strictim con-
 cluseris ante florum aduentum, & cum mala caperint adulescere, soluto vinculo eas libertate donaueris. Præstant dul-
 cia poma ad melancholicos affectus, quin etiam contra pleuresim. Nam si dulce pomum calidis cineribus coctum, & glycyrrhizæ
 succo amylo, & saccharo albissimo conspersum, pleuriticis edentium præbeatur, tam mane, quam uesperis, horis duabus
 ante cibum, illos quidem mirifice iuuat. Mala Cotonea primum in Italiam aduecta fuerunt è Cydone Crete oppido, un-
 de Græcis cydonia dicta sunt. Est itaque Planta Cydonia malus communis malo ferè similis. Atqui folia angustiora sunt
 leniora, carnosiora, duriora, & à tergo candidiora: florem fert album, uel ex albo purpurascens, syluestri rosa figura,
 quinque per ambitum folijs distinctum, qui uere prodit. Hæc rarè procera uisitur, fructus scilicet incuruatos deprimente ramo-
 20 nis. Cydoniorum malorum tria in Italia inueniuntur genera. Palma illis, quæ peculiariter Mala cotonea cognominantur,
 præffa, inæsuris interfecta, colore ad aurum inclinato, lanuginosa, & longè cæteris odoratiora. Proximum locum sortien-
 tur, quæ maiore admodum corporis mole proueniunt, Dioscoridi, & Galeno struthia uocata. Hetrusci hæc pyra cotonea
 uocant:

Malorum co-
 toneorum es-
 sidentatio.

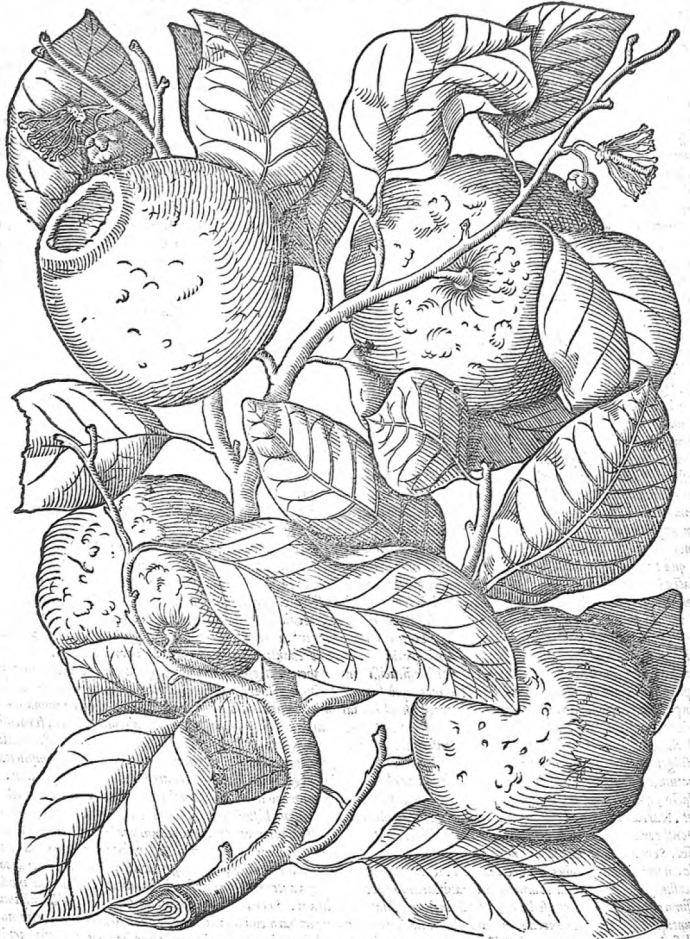
vocant: quippe quoddam formae magis pyræ, quam mala referant. Pulpa ac succo cæteris prævalent, colore tamen, sua æole-
 tia, ac viribus cedunt. Postremo Plinio milisiana sunt, quæ nonnullis notha dicuntur, quòd tantum proveniant ex cotoneis
 malis, quæ struthæis insita fuerint, vel ex struthæis, quæ cotonearum surculos receperint. Hæc malis grandiora, pyræ verò
 siue struthæis minorâ usuntur: forma verò, ac facultate inter utrunque media. Cæterim sanè hæc omnia, præcipuè mala, ma-
 ximè officinis expetuntur in medicina usum. Nempe quòd ex omnibus præter vinum, miuum, oleum, & quòd Dyadionium
 vocant, conficiantur & intinctus, & congelati liquores: quæ omnia non agris modò apta sunt, sed etiam sanis utilis aequè &
 grata. Galeni auc (ut ipse testatur in libris, quos de alimentorum facultatibus conscripsit) Cydonite placenta, quam officina
 Diacydonium nuncupant, ex Iberia, & Syria Romanam conuehebatur, ex melle tantum, & cotoneorum carne confecta,
 tam ad cibi, quam medicamenti commodum. Quæ saccharo, vel melle condita reponuntur, perfectè matura legi debent,
 aliàs induræscunt lignorum instar, ita ut dentibus confici nequeant. Quæ cruda per hyemem asseruantur, seorsum à pens-
 libus rursus reponenda sunt, quòd vnas suo acerrimo sapore adeò vitent, ut ea statim maxore conficiantur. Mirum est, quòd
 nisi multum ferunt, ut si mulier prægnans Cydonia mala crebrius escauerit, paritura sit infantem cum induratum, tum ingenio-
 sum. Struthivorum radix adalligatur utiliter struthæis, sed anteaquam eruatur, terra circumscribenda est sinistra manu: quin
 & oportet, ut qui fodit, dicat se id facere, & cuius causa. Cydonia mala præsumpta, alium siliunt, contra vero citant.
 Et vapores caput petentes reprimunt. Semina si in aqua decoquantur, quosque vis mucaginem contrahat, profuit illi-
 ia omnibus

LIMONIA MALA.

ea omnibus inflammationibus, lingua que scabritiem mirifice leuigant. Cydoniorum succus libra & pondere in quo corallorum ve
 beorum; feminis rosarum rubearum, & R barbari, cuiusq; drachma, una cum hypocistidis, & acacia, binis scrupulis, ad
 tertias bullierit, auxilium est magnum, ad biliosas uomitiones: quinetiam ad dynteriam. Datur is quotidie potandus
 mane, & vesperi horis binis ante cibum. Verum affectus purgatos esse oportet. Persica autem malus notissima est; folijs Amyg
 dala per omnia similibus, materie fungosa, & imbecillis. Flores quoque amygdalinos profert, sed magis purpurascent
 es. Radicibus nititur imbecillibus, minime in altum actis. Unde fit, ut cito confescat, & cadat. Persicorum plurim
 reperientur species. nam quedam rubent, alia aureo colore fulgent, alia virescunt, alia candida sunt, alia sanguinea, alia di
 racina, alia cotonea vocantur. Ad haec quedam habentur dulcisa, quedam acida, quedam vinoso, quedam amariuola, &
 quedam etiam austeria. Prima laus in cibus duracinis, sic ex re distis, quod caro tam pertinaciter hercat ossi, ut nullo pacto
 ab eo auelli queat. Praecipua autem in hoc genere illis laus, quae ab aurei coloris nitore, odoreq; perquam iucundo Cotonea
 cognominant. Secundas sibi vendicant partes, quae cortice detracto sanguineum succum fundunt, non propterea modo quod
 sint gustu reliquis suauiores; sed etiam quia magnitudine, & colore sunt speciosa. Proxima sunt, nec praedicto generi fortal
 se cedunt, quae a nucis similitudine Nupersica cognominantur; haec enim cum colore, & sapore non refragantur persicis
 cotoneis, tum etiam non migrata dentibus duritie, gustum mira afficiunt voluptate. Est & genus aliud Persicorum in He
 rurria, ac in alijs Italiae locis agricolatum mangonio factum, quae ideo Persica amygdala appellatur, quoniam persicorum of
 fsum

Persicorum
 considetatio.

Limonia, &
Aurantia, &
Adami po-
ma.

afsecutus *Alicenna*: vix pote qui non rectè distinxerit, neque hac in re planè Galeni sententiam acceperit, libro suorum cano-
num secundo semini Citrij secundum calidorum, & siccorum sedem assignavit: tractatu verò, quem cordis viribus dicunt,
eidem tertiam frigidorum, & siccorum classem adscripsit, nullum quidem verbum faciens de acido Citrij succo, quem à Ga-
leno sub feminis nomine comprehensum fuisse demonstravimus. Non longè natura, & viribus à Citrij distant mala. Li-
monia, & AVRANTIA dicta, & illa, quæ ADAMI poma vulgò vocantur, nos verò *Lomie* dicimus: tamen si Li-
monia magis cum facie tum facultate Citria referant. Sunt tamen Citrij minora, oblonga, cute non adeo crassa, & magis
suoque prægnantia, qui gustu acidior percipiuntur. semine fere simili, & colore pallida. Aurantia verò poma, rotundiora, &
per maturitatem aurea proflus colore nitentia: cortice limonibus crassiore, & amariorèq;. Internus succus, quo maxime
sunt referta, non in omnibus eodem percipiunt sapore. Nam in hoc genere acidus, in illo dulcis, in altero vinosus habetur. Ho-
rum arbores quemadmodum & Citre mali coma perpetua virent, folijs Lauro latifolia proximis, crassis, lenibus, odoratis,
& in acutum desinentibus. Rami pariter illi sunt flexiles, lentique, aculeati, cortice ex viridi subalbicante. Flores albi,
odore perquam præstanti. Decerpuntur flores, ubi copiosi proveniunt ab *Vnguentarijs* ad varia odoramenta paranda. Pec-
uliariter autem distillantur ex ijs aqua, quæ non solum odoris præstantia cæteras præcellit, sed ad medicamenta etiam opti-
mè facit, & præferim ad pestilentes febres, quæ cum exanthematibus eueniunt. Datur enim potanda, sex unciarum pondere,
magno sanè auxilio, sibi per sudorem à centro ad circumferentias infectos humores trahere fit opus. Si quidem hæc aqua val-
lenter sudorem prouocet, & cordi plurimum succurrit. Arbor hæc semper pomifera est, & eadem fere, quæ citria præstat.

Aurantia

Aurantia calidiores sunt Cortice: quandoquidem is reliquis acrior, atque amarior gustu deprehenditur. Dulcia omnibus partibus exalfaciunt, ceterorum vero succus refrigerat, & putredine aduersatur. Quocirca febricitantibus bellè conueniunt, dulcia vero contra. Fit è Limoniorum succo, sicut & citriorum, serapium ad refingendum bilis seruerum non inutile. Item & ad pestilentes febres, & eas, quæ contagione non uacant. Aqua, quæ è Limoniorum succo calentis aquæ balneo, & uitreis organis extrahitur, præterquam quòd mulieribus expetitur pro succo ad faciem expolientiam, uicilignis ubiqueque sunt, & totius corporis maculas emendat, uaros delet, & acaros interimit. Serapijs admixta febribus acutis, & contagiosis mirè succurrat. Epota uentris tinea encat: id quod etiam præstat succus recenter expressus, unciæ ponderis potus idem ex immaturo pomò expressum sequiunciæ pondere. Ex uino cretico potus, mirifice calculos pellit. Cæterum non parum laboris impendisse uidetur Brasauolus in præfatione sui de simplicium examine libri, ut doceret, unde emanauerit *Aurantiorum* nomenclatum. Sed licet ibi plura de eius origine referat; ea tamen, meo quidem iudicio, non multum nomini quadrant. Quandoquidem ego potius existimauerim, uulgò *Aurantia*, quasi *Aurantia*, altera expuncta litera, dicta fuisse. Nam cum hæc poma auri colore reluceant, ab auro merito nomen accepisse uidentur: unde, quantum equidem reor, *Aurantia*, hoc est, aurum mala dicta fuisse. Cæterum non longè natura, & uiribus à Limonibus distat, quæ *Adami* poma uulgus uocat. Si quidem planta, quæ hæc profert, folio est Limonij arboris maiore, patentioreq̃, ramis etiam similibus, floribus Citrei mali emulis; fructu *Aurantij* duplo triplo ue maiori rotundoq̃, cortice non admodum crasso, pallido, crispo, & inæquali, fissuris

P Y R A .

quibusdam apparentibus, perinde ac si dentibus emorsus esset, unde illi nomen, quod putet ignarum vulgus hoc illud esse pomum, quod ab Adamo in Paradiso deliciarum demorsum fuit. Sed hæc fabule sunt. Succosa, ac acida madet pulpa sapore, limonibus haud longe abstinis, sed non ita palato grata, in qua femina latitant Citrei, aut Limonij mali similia. Presertim pomorum succus ad ea omnia, ad que limonia prestare diximus, minore tamen efficacia. Peculiariter autem valde poma ad scabiem, si per medium secta, & tenuissimum sulphuris pulvere aspersa, & deinde, cinere feruenti calefacta corpori scabioso confricentur. Reliquum est, ut singulis malis sua reddamus nomina. Mala ita Latinis dicta, Græcis ἄλλα vocantur: Arabibus, Tiffa, seu Tiffaba: Itali, Mele: Germanis, Oepffel: Hispanis, Manfanos: Gallis, pomes. Ea vero, que Græci καὶ ἄλλα ἄλλα, Latine Cotonea, & Cydonia mala dicuntur: Arabibus Saffargel: Italice, Mele cotogne: Germanice, Quitten, aut Kuten: Hispanice, Membrillos, & Marmellos: Gallice, Conting. Que autem Græcum nomen habent vulgus ἄλλα vocatur: Latine eorum Latinum est Melita, vel Dulcia mala: Arabicum, Melomella, & Galopomella: Italicum, Mele dolci: Mala, que ἄλλα ἄλλα ἄλλα, sed ἄλλα Græco nomine, Latino Persica mala appellantur, Arabico, Sauch, seu Chauch: Italico, Pesche: Germanico, Pfersch: Hispanico, Pexego: Gallico, Pesches, Μῆλα ἀπὸ πικρίας, ὀφθαλμικῆς, καὶ βλεφαρῶν, que Græci, Latini Armenica mala, & Traccica nominant: Mauritanis Mermex seu Mirmix, Mex, MeJines, siue Mifsini: Itali, Armeniache, Bacoche, Amoniache, & Grisomele: Germanis, S. Iohans persich: Hispanis, Albricricos, Albarchigas, & Aluaricoques: Gallicis, Abricot: Mala denique Madua, ἄλλα, ἢ ἄλλυμωα a Græcis vocata, Latinis similiter Medica mala, aut Citromala, & Citria dicuntur: Itali, Cedri, & Citroni: Germanis, Citrin oepffel, Iuden oepffel, & Citronaten: Hispanis, Cidras: Gallis, Citron: Boemis Citrynowy.

Nomina.

A r t u s .

P Y R A .

C A P . C X X X I I I .

Pyrorum multa genera. Quæ tamen omnia adstringunt: proinde adduntur cõuenienter in repellentia cataplasmata. Decoctum è siccis, & cruda ipsa alium siliunt: iciunos esitata ledunt. A chras pyrastrif genus est, quod tardissime maturefcit. Vim pyro adstringentiorem habet, & ad eadem conuenit. stringunt etiam eius folia. Ligni pyrorum cynis efficaciter hie auxiliatur, quos fungi strugulant. Aiunt fungos, si silyuestria pyra cum eis coquantur, innoxios fieri.

Pyrorum cõsideratio.

Pyrorum multa genera sunt non modò in Italia, sed ubique in tota Europâ: ideo superuacuum duxi eorum arboribus per historiam explicare. Multa, ac varia apud nos Pyrorum numeratur genera, quemadmodum & apud antiquos. Qui, ut Plinius refert libro, & capite xv. celebrauerit superba, salerna, decumiana, dolobelliana, pompeiana, li-curiana, seueriana, tyranniana, fauoniana, lateriana, antiana, tiberiana: sagina, purpurea, sementina, laurea, ampborina, coriolana, cucurbitana, & alia, quorum enumeratio longa foret. Quas sanè varias appellationes matuata sunt, uel ab hominibus, qui primam eam in ciborum usum reuocarunt: uel à locis unde uenerant: aut à notis, quas aliquibus fructibus quoque Hetruscis referrebat: aut à colore proprio, aut à tempore, in quo ab arboribus decerpebantur. In hoc itaque nostri accipit Hetruscis antiquorum consuetudine secuti, uarijs nominibus à diuersis inditis causis sua Pyra uulgò appellant moschatelle, giugnole, ciampoline, rozzio, ghiacciucelle, spinose, quadrane, carouelle, papalis, san Nicolo, duzelle, zuccia, campane, uernareccie, gentils, porcine, sementine, & plura alia habent alijs nomenclaturis appellata. Caterùm si quis uellet in nostratibus, ueterum Pyra collatione æstare, operæ pretium esset, ut unumquodq; eorum genus peculiariter em, perspicuum legimus describerem: quandoquidem fieri non potest, ut ex sola nomenclatura innotescant. Porrò in uniuersum de eorum uarijs natura dissent ab acerbis, acidis, austeris, & ab his, que unum, uel plures præ se ferunt saporibus: & contra, hæc deniceps ab illis sint diuersa. Pyra (ut scriptum reliquit Galenus lib. v. simplicium medicamentorum) Jesu stomacho grata fuit, quin & vim habent exiccantem. Atqui silyuestribus magis adstringendi facultas inest: uel etiam magis præstant contra fluxiones. Et lib. i. de alimentorum facultatibus ita scribit. Quæ de malis diximus, si omnia ad pyra, & punica transferantur, nihil nouo alio super his sermone opus erit. Nam in ijs quoque austeria tantum, uel acerba apparent: uelut quasdam acida, que adam dulcia, quedã demig: ex horum mistione composita sunt, que nullã penitus huiusmodi qualitatẽ exuperant autem habent. At pyris, præsertim que grandibus, que apud nos menat uocantur, aliqua alendi facultas donata est. Proinde calecta in tenuibus orbiculis: siccataque reponunt, quibus coctis per byemem, & rer, cum fames est, ciborum parum nutrimentum uice ue sciuntur. Pyri fructus, qui à Græcis, Latinis Pyra dicuntur: Arabibus, Humechte, Cirmete, seu Kemetri: Itali, Peret: Germanis, Pyren: Hispanis, Peras: Gallicis, poires: Boemis Hrusky.

Pyrorum facultates.

Pyrorum uirtutes ex Gal.

Nomina.

Mé etat.

MESPILVS.

C A P . C X X X I I I .

Mespilus, quæ à nonnullis aronia uocatur, spinosa arbor est, folio pyracantha, siue oxyacanthæ. Fert pomum inuac, exiguo malo non dissimile, tribus intus officulis: qua ex causa id nonnulli tricoccon appellauerunt. Tardè maturefcit, equo adstringit: stomacho gratum est, aliumque supprimit. Alterum mespili genus in Italia nascitur, quod alij fetaniam, alij epimelida uocant. Arbor folijs mali, fed minoribus. Pomum fert rotundum, eius aptum, a umbilico latiore: quod adstringit, ferocque maturefcit.

a πωδύλι. fundũ, meũ habet.

Mespilorum cõsideratio.

Mespilorum hic à Dioscoride duo recensentur genera: quorum illa, que folijs est pyracantha, siue oxyacanthæ, siue ferè similibus utunt, non autem apij modo perambitum incisis, ueluti oxyacantha. Fructum ferunt non quidem gustatu spilorum generi assignat Dioscorides. Caterùm si fructum profert Italia, qui priori Mespilo legitime adscribit possit, eius nomen arboris erit, que Neapoli, ubi copiosa feritur in hortis, uiridarũ, ac vineis, Azarolo uulgò nominatur. Huius plurimas plantas uidi ego primùm Neapolim amplissimo uiridario Pompei Cardinalis à Columa uia, qua iter ad poetæ Martonis sepulchrum, uel ut uulgò dicunt à Pedigrotta. Arbor est mediocri proceritatis, cortice, ac materia pruno haud abstinitis: spinis horrida, non tamen admodum acutis folijs laciniatis, apij æmulis, floribus albicantibus, racematim coherentibus. Fructus illi sunt oblongi, rubentes, vulgariibus mespilis æquales: sed arctiore umbilico, tribus tantum intus officulis.

Azaroli descriptio.

Maturefcunt

Maturefcunt Autumno ; Septembri tantum mēſe . Ex quo perſpici poteſt , eos : Dioscoridis codices hoc loco ſcater mendis , in quibus deprauatè legitur , hanc arborem folijs eſſe pyxanthæ . non autem , ut legitime legi debet , oxyacanthæ . Nam (vt ſuperius ſuo loco explicauimus) oxyacantha folijs germinat diſſectis ; pyxantha verò buxiti modo oblongis . Cuius rei illud maniſeſto eſt indicio , quod de hoc Meſpilorum genere poſteritatis memoriæ prodidit Theophrasius libro 111. cap. x11. cum inquit . Magnitudine arbor iſta excellit , gyroſque comatur . Folium magna ex parte inſiſſim . Sed illud etiam non ignoſtrema imitatur , ampliè figura , quodque promiſſum , neruoſum , apio tenuius , oblongius , totumq. circunſuſum eſt , & pediculo tenui , ac longo dependet : antequam decidat , vehementer rubet . Radice noneroſa , altaq. arbor cohæret : ob id diuine deprauatam eſſe , que huic Meſpilorum generi pyxanthæ frondes reddit . Quinetiam ſolum explicant oxyacanthæ à Dioscoride eius in hiſtoria ſilentio diſtumulatum , quod ſcilicet apij modo per ambitum ſit diſſectum . Sed illud etiam non ignoſfecioſiſſima proueniat , & longè magis fructifera euadat . Sed ut redeamus eò , unde codicis mendæ , que librariorum incuria eſt , nos diduxerant , dicimus , quod Azaroli uocatè fructus nulli : prorsus notis reclamant Meſpilis , que primo loco à Dioscoride deſcripta ſunt . Siquidem ij exigui ſunt , terna includunt oſſicula alijs Meſpilis duriora ; quanquam magnitudine , & forma diſſimili , ſeram ſentiunt maturitatem , ori grati habentur , ſtomacho non iniucundi , & reliquis denique notis , ac qualita-

Mespilus al-
tera.

Serap. lapsus.

Mespilorum
vires ex Gaj.

tibus illorum speciem adeo representant, ut non aliud hac in re afferendum putauerim, quam quod idem sint *Azarola*, & *Dioscoridis Mespila* a quibusdam *aronia dicta*. Hec cum maturitatem senescerint, gustui haud parum placent. quo fit, ut ab incolis pro delictis, non solum cruda expectantur in cibis, sed is etiam saccharo, inelleque asseruata edantur. Eadem gratissimus sunt cibus utero gerentibus. Quippe non modo sapore placent, sed earum malacie subueniunt. Quae porro Mespili aliquibus setanie, & Epimelides appellantur, vulgaribus nostratibus collatæ nihil inter se dissentire comperiuntur. Quapropter nil mirum scriptis mandasse, Dioscoridem, alterum hoc Mespili genus copiosum in Italia nasci. Veruntamen Galenum Epimelidis appellatione altam arborem a nostratibus Mespilus diuersam sumpsisse, liquido constat. Quandoquidem lib. vi. simplicium medicamentorum scribit, eius fructum acerbum esse, & ventriculo noxium. Epimelida autem a rusticis Italiae *medonem* nominari. Hoc insuper illud confirmat, quod Galenus de viroque Mespilorum genere, seorsum diuersis capitibus tradiderit. In Mespilorum historia Serapio aperte hallucinari deprehenditur, quippe qui sorbi titulo omnia referat, qua de viroque Mespilorum genere scripsit Dioscorides. Verum est hac in re is quidem abbreuet: declarat tamen primum Mespili genus nobis Italis Mauritianos secutus *Azarolum* esse: nanque is Arabico idiomate *Mespila Zaror* appellat. *Vulgaria Mespila* deuorata celiacos, dysentericos, & diarrhæa affectos inuat. Siftunt faucium, gutturis, dentium, & gingiuarum fluxiones, ubi eorum decocto os collinatur. In hoc si insideant semine, mensum abundantia sifit. Fit et sticis Mespilij, rosarum succo exceptis, additis aliquot *Cariophyllis*, & *coralliorum rub eorum* nonnihil, quin etiam *myrsice nucis castaphis*,

raptissima, ori ventriculi admodum, ad compescendas vomitiones. & praesertim ubi cibus rejiciatur. Siccata folia in pul-
 verem aspersa, recentia vulnera glutinant, & sanguinis profusum sistunt. Ideo dantur quoque utiliter ad cruentas reie-
 ctiones. In summa ubi adfrictione, corroboracione, opus sit, cum folia, tum fructus plurimum praestant. Mespilorum
 officina, in pulverem contrita, calculus est renibus pellent, ubi colearis mensura ex vino, in quo vulgaris petroselini radices de
 coctae fuerint, ebibantur. Mespilorum vires recepit Galenus libro v. i. simplicium medicamentorum, sic inquit, Mespila
 fructum, alij tricoccum nominant, quod tria intus in unum versum gerat, grana, quorum unumquodque arboris est semen,
 cetera ea, quae in malis inveniuntur, ipsius mali; & acini, ipsius vitis; & ficus, minuta illa grana, quas cenchramidis Graeci vo-
 cant. Arboris huius fructus admodum acerbus est, vixque edipotes, ventrem strenue coerces. Quin & in germinibus, &
 folijs acerba haec qualitas non pauca reperitur. Et libro xi. de alimentorum facultatibus sic inquit. Horum eadem quo-
 que praeditus est ratio. Ambo enim adstringunt, sed multo fortius Mespila, quam sorba. Quamobrem alio fluent, in
 cibo accommodatissime exhibentur: sorba tamen ipsis sunt suaviora. Prorsus namque nihil acerbi, ut Mespila obtinent,
 sed succus eorum citra arbitratem auferus est. Illud porro neminem puto latere, haec omnia parca, non asiatim, ut ficus
 vnaque esse comedenda; nequaquam enim eis, ut cibus, sed ut medicamentis potius indigemus. Haec non esse longe tibi fuerit
 utilis, quam si primam huius dictionis syllabam ab antiquis Atheniensibus per, o, solium prolatam, scriptamque sus-
 ce cognoscas. Mespila, nullis intus officulis, misit ad me Verona Franciscus Calzolarius. Arbor $\mu\epsilon\sigma\pi\iota\lambda\alpha$ in Greg-

L O T V S.

Nomina. *cit*, Latinis item *Mesfilus*, & *Mesphila* nominatur: Arabibus *Zaror*, seu *Zarur*, & *Alzurur*: Italis, *Nespolo*: Germanis, *Nesfel*: Hispanis, *Nesperas*: Gallis, *Nesplier*: Boemis, *Nyßpule*.

† Ne videamur hic tenere communem lectionem immutasse: quæ est *pyracantha*, lectorem admonere non alienû duximus, uariam esse huius loci scripturam, in *Græcis* tum impressis, tum uetus exemplaribus. Perim ea nobis magis probanda uisa sunt, quæ habent, *pyracantham*, uel *oxyacantham* (idem enim esse putamus) in mixti rationibus, quas in commentario adduximus.

PSEVDOLOTVS.

Λωτός Βεῖδος.

LOTVS ARBOR.

CAP. CXXXIII.

Lotus arbor est vastæ magnitudinis, ferens baccam pipere maiorem: dulcem, cibis gratam, stomacho facilem. Aluum sistit baccis. Ramentorum ligni decoctum siue potu, siue infusione dyentericis, ac foemini fluxione uulvæ laborantibus auxilio est: rufat capillos: citam aluum cohibet.

Lotus (inquit Theophrastus libro 5 cap. quarto de plantarum historia) proprium genus præstat, magnitudine quantæ pyrus, aut paulo minore. incisuras solum habet, ac silicis esse riuatur: materies nigra. Genera eius plura, fructibus

10 *Elibus inter se discreta. Fructus magnitudine fabae: maturescit varium modo, varie colores immutans. Nasctur ut myrta, aduersa inter se densus super germina, gestatu inter Lotophagos ditos pr adulcis, suavis, innocuus, atque etiam bonae frugis. V entribus, est bonus, suavior verò, qui sine ligno interiori est: nam uel genus huiusmodi est, & vinum eo exprimitur. Multa haec arbor, fructuque copiosa est. Exercitum itaque oppelli cum in Caribaginem proficisceretur, uel eo fructu diebus pluribus passum commeatuum defecit, accepimus. Est igitur in Insula Lotophagia, Tharide uocata, larga copia. Haec autem insula abest, & non multum distat. Ceterum non minor in continenti, sed longe largior est. Plurima enim haec omnino in Lybia. Haec Theophrastus. Cui subscribit Plinius lib. 13. cap. 17. his uerbis. Eadem Africa, quae uergit ad nos, insignem arborem Loton gignit, quam uocant Celim, & ipsam Italiae familiarem, sed terra mutatam. Praecipua est circa Syrtis, atque Nasamenas. Magnitudo, quae pyro. Incisura folio crebriores: alioqui illic uidentur. Diferentiae plures, eaq; maxime fructibus fiunt. Magnitudo huic fabae, color croci, sed ante maturitatem alius, atque alius, sicut in uitis. Nasctur densus in ramis myrti modo, non ut in Italia Cerafi, tam dulci ibi cibo, ut nomen etiam genti, terraq; dederit. Melior sine interiore nucleo, qui in altero genere offeus uidetur. Vinum quoque exprimitur illi simile multo, quod ultra densos negat durare Nepos. Baccasq; conuulsas cum Alica ad cibos dolys conuenit, quia & exercitus passos eo accepimus, ulro, citroque commeatens per Aporicam Ligno colos niger, ad tibiaram cantus expetitur. E radice culcillus capillos, breuesq; alios usus excogitant. Dioscorides non alijs notis reddidit Lotum, quam quòd arbor esset uasica proceritatis. Cui subscribit*

scribens idem Plinius lib. xv i. cap. xxx. sic inquit. Lotus præcipue domibus expetitur, ramorum petulantia, latissima expatiantium umbra, & in vicinas domos sæpe transfilitium. Item eodem loco ita scribit. Loto fructus succulentis quidem est, sed cerasiformi pene natura. Nulli brevior opacitas, nec aufert solem hyeme decidentibus folijs. Nulli cortex incundior, aut oculus excipiens blanditior. Nulli rami longiores validioresque, aut plures, ut dixisset eadem arbores licet. Cortice pelles tingunt, radice lanæ. Et libro decimo septimo, capite primo, lotos ingentes esse arboris quoque offendit his verbis. Fæ sex arbores fuerit Loto paula ramorum opacitate lascius. Ceterum non solum ingentes esse arbores Lotos testatur Plinius, sed etiam in longas perdurare etates lib. xv i. idem ostendit his verbis. Romæ versus Lotos in Lucina arca amon esse fuit sine magistratibus cccclxxix. vrbis ætæ condita: incertum ipsa quanto vetustioris seculo vetustioris non est dubium, cum ab eo loco Lucina nominetur. Hac non circiter annuum cccct. habet. Antiquior illa est, sed incerta eius ætas quæ capillata dicitur, quoniam vestalium Virginum capillis ad eam defertur. Verum altera Lotos in Vulcanali, quod Romulus constituit ex victoria de Decumis, æquena ibi intelligitur, ut autor est Massurius. Radices eius in foram vsque

Leuus Italia

Ruellij eror.

Anquillarij lapius.

Nomina.

Cæsarj; per stationes municipiorum penetrant. Quamobrem putauerim ego, si modo hodie Loto nascitur in Italia, eum non aberrare, qui veram lotum, præsertim Dioscoridi, & Plinio, eam esse arborum dixerit, que in Tridenti, & Goritienfi agro vulgo Bagolaro vocatur; in Veronenfi verò, & in alijs quibusdam Italia locis Perlaro. Siquidem licet harum arborum multis pyri magnitudinem æquet; pleraque tamen conspicuntur, que longe admodum pyram proceritate vinctum. Ha itaque præterquam quod caudice constant crassissimis, ramis latissimis in altitudinem latitudinemq; se extollentibus; cortice speltantior lœui, colore in caruleum nigrescente. Quo fit, ut in grato coloris aspectu respicientium oculos mirum in modum ad se alliciat, ut tradidit Plinius. Folijs virent illic proximis, per ambitum ferratis, asperisque quæ medio autumno flavescent. Fructus eius (ut Plinius libro xlii. & decimo sexto inquit) cerasiformi similitudine, qui vti illa, longiore pediculo pendet. In primo viret, mox in candidum flavescit, deinde per maturitatem rubefcit, denique, postquam maturaverit, nigricat, gustu non ingrato. Quæ omnes huiuscæ arboris delineationes, ac nota, Dioscoridi, & Plinio loto plane responderè videntur. Non desunt tamen, qui nostræ refrigerantur sententia, censentes fortasse Lotum haud proterre in Italia, sed his maxime repugnat Plinius, qui Lotum Italia familiare esse affirmat. Itaque cum nulla alia arbor crescat in Italia, quæ Plinianam referat lotum, quàm ea de qua diximus, nulla ratione possumus, debemusque à nostra deflectere sententia. Quare non equidem dissebto, Lotum quoque hoc avo Italia esse copiosam. Ceterum nec iurium ego, quorum testimonio, & auctoritate fretus Ruellius lotum existimaverit plantam exiguam illam, quam Heruvsij vulgo Agrifolio dicitur: è cuius cortice (ut superius de paluro differentes diximus) vti ex viburno nostro, vulgo verò Lantana, quidam usum conficiunt, quos ævi capientur. Quæ sane opinio tantum abest ab historia loti, quam ex Theophrasto, Plinioque retulimus ut etiam ex profus aduerstetur. Quippe quoniam Agrifolium arbor est, perpetua virens coma, folijs admodum per ambitum aculeatis, exigua proceritate, & cortice viridique nota penitus loti descriptioni repugnat. Atqui videnda magis videntur Anguillarij diligentia in vertenda ex Theophrasto Loti historia in italicum sermoneum. Siquidem ille, dum negat quos carpit, quod perperam (vtille putat) Theophrasti lectionem venterit, ipse præ cæteris dum se peritissimum eundem in terpetentem facit, erroribus illis omnibus, quibus alios accusat, aperitissimum notari potest. Nam vbi Theophrastus habet è è τριπλοῦ τοῦ μύρτου, τὰ δὲ ἀλλὰ, ille quidem uertit. Come quelli del Myrto intrecciati. id est Myrri non modo triplici ordine implentur. Deinde ubi latine Theophrastus habet τὸ κλύδισι τῶν βλαστῶν manifestò declarans fructum ipsum densum prouenire super ramorum germia; ille ad arborum, non ad fructus respiciens, autoris sententiam destruit. his verbis. è copioso de germiis, id est germinibus copiosus est. deinde, vbi paulo inferius Theophrasto legitur τὰ ἐπι τοῖς κλύδισι τῶν βλαστῶν, id est ἐπι τοῖς κλύδισι τῶν βλαστῶν, ille uertit, inutile admodum, & sine vno profusus fensu, pericit Anguillarij hoc modo. Ma di questo è più soave il primo, percioche ve n' è vna sorte costi chiamata, & di questo se ne faceva vno. id est islo suauior est primus, quoniam genus vnum est ita uocatum, ex quo vinum parabatur. Hęc qui viderint, facile cognoscent Anguillarij in Græcis literis peritiam. Præterea manifestò is ballucinatus deprehenditur, vbi Plini auctoritate parari vini dicit ex eo loti arboris fructu, qui nucleum habet. Siquidem contra Plinius ex ijs loti bacis vinum fieri scribit, qui sine interiori nucleo habetur; quemadmodum scribit etiam Theophrastus. Sed de his satis. Ceterum mist ad me plantam, cuius hic imaginem datus, Constantiнопoli alatam, Augerius de Busbecke, nix quidem clarissimus, cui subscriptionem erat, Daçlyli ex Trapezonda dulces, & gustu delectabiles. Hanc itaque ego inter Lotorum genera annumeranda conferens; præferim, cum legerim apud Athenæum eadem de loto scripsisse Polybium, que de dactylis scripsit Herodotus, nec fortasse ab re fuerit, inter lotos recensere etiam quoque plantam, quam hic Pseudoloton vocamus. Sed hec obiter dicta sint. Ut alij quoque, qui rem plantariam excolunt, suam his mentem adhibeant. Sunt etiam qui putent Lotum Athenæo Zyxyptha esse nostratam, sed decipiuntur, quod Zyxyptha folia non ferat R banno latiora, nec baccas rotundas punicosque, sed oblongas, & aures potius, quam rebentes. Quoniam, quod Zyxyptha est sicibus, dactylisque haud persimilia sint, nec eos odoris suauitate præcellant. Lotum scriptis tradidit Galenus libro v i i. simplicium medicamentorum, his verbis. Lotus arbor non ita multè adstrictioris qualitatis est parnice, sed & tenuius partium est, & excitatoria. Itaque lignorum lotorumamenta muliebri accomodantur profusio, & dysenterijs, & calicis affectibus. Decoquantur verò interim in aqua, interim in vino, nimirum prout vsus poposcerit, nec infundantur tantum, sed & bibuntur. Quoniam quoque pilos defluentes cohibeat, non parum finium est ipsi adstringentis esse cuiusdam, similiter mediciorum defecant facultatis. Dicitum quippe est & in sermone de ladano eiusmodi esse facultatis operam, quod fluentes capillos esse cohibiturum. Plantas, quæ Græcis λωτός dicitur, Latinis Lotus arbor, & Celtis appellatur: Arabibus, Sadar, Sedar, seu Alasdar; Ætatis, Loto albero: Hispanis, Almez.

Κρῆνις.
Corni foid.
a Meum & Diag. Εὐρωβὸν ἢ ἀρροβὸν ἢ. i. uous aut cerâ colore refertur, sed Catacuz. Εὐρωβὸν ἢ ἀρροβὸν ἢ. i. flauus aut croceus.
Corni foid.

C O R N V S. C A P. C X X X V.

Cornus dura arbor est, baccas ferens oliuæ modo oblongas, quæ primum virent, dein per maturitatem a rubentem, aut ceræ colorem præsentant. In cubia adstringunt; profusiuo alui, atque dyenterici salutares, siue in edulio, siue in desuto exhibeantur. Muriâ ut oliuæ, conduntur. Sanius, quæ uirentia folia torrendo resudarunt, impegigni conuenienter illinuntur.
Cornus est vulgaris notitie. Ceterum (ut libro i i i. de plantarum historia, cap. x i i. memorie prodidit Theophrastus) sexus in ea duplex inuenitur. Næque consurgit mas duodecim cubitorum altitudinis, folio amygdala, nisi quod pinguis, crassiusque cortice nervoso, & tenui: caudice non minus crasso. Fæmina virgas paruas, sicut salix amerina, suo latere profert, & fructifer est. Nodos ambe, perinde ac vitis, non geminatos, tum iniuicem congruos habet. Materies maris excors, totaque solida, cornibus densitate, firmatæque similibus, unde illi nomen, Fæminæ verò medullam continet & mollior

& mollior est, atque cauatur: ob id ad venabulorum usum inutilis. Qui Idam Troianam incolunt, marem sterilem dicunt: se-
 minam autem fructuosam. Nucleon fructus oliuæ similem habet, gustu dulcis, odoratque gratus. Flos oleæ, & floret,
 20 fructificatque eodem modo, ut singulari pediculo plura proferat. In Macedonia vero (veluti etiam in Italia) amba fru-
 ctiferæ sunt: sed mas per æstatem, fœmina vero per autumnum baccas maturat, huius tamen bacca tantum mascula bonitate
 cedunt, ut mandis iux possunt. Porro cauendum est, ne Corni arbores prope aluearia conferantur, vel à natura productæ
 ibidem permittantur: quandoquidem apes flore eius degustato aluo citata commoriantur. Atqui contrarium in homine ope-
 ratum. At certe mirandum est, quod scriptis mandauerit Theophrastus, Cornum arborem amygdalæ folio uirescere, cum lon-
 ge diuerso prorumpat. Eaque propter dixerim ego, aut in Theophrasti exemplaribus hoc loco mendum subesse, aut in Ida-
 monte prope Troiam tum soli, tum etiam cæti magis astuante natura, corno folia adeo restringi, ut amygdalæ quantenus
 emula videantur: est, meo quidem iudicio, potius putandum sit Theophrasti lectionem hoc in loco depravatam esse.
 Arbor est Cornus mediocris proceritatis, plerumque fruticosa, virgis numerosis, & breui caudice emergentibus, nodosis,
 firmis, robustisq;. Tota arbor scabra vestitur cortice, adstringenti admodum sapore: proinde expetitur pistrinarijs fabris,
 ad parandos rotarum dentes. folia illi sunt languineæ virgæ, tactu lenia, mediocriter crassa, ac venosa. Flores edimur-
 scosos aurei coloris, & quibus bacce oriuntur rubentes, oblonga olinarium figura, prædura intus osciculo. Fit ex baccarum
 pulpa quoddam obsonij genus cydonite non dissimile. Quin & ex eorum decoctis, & saccharo liquor ignis opere, & coctura
 con-

Theophrasti
locus suspe-
ctus.

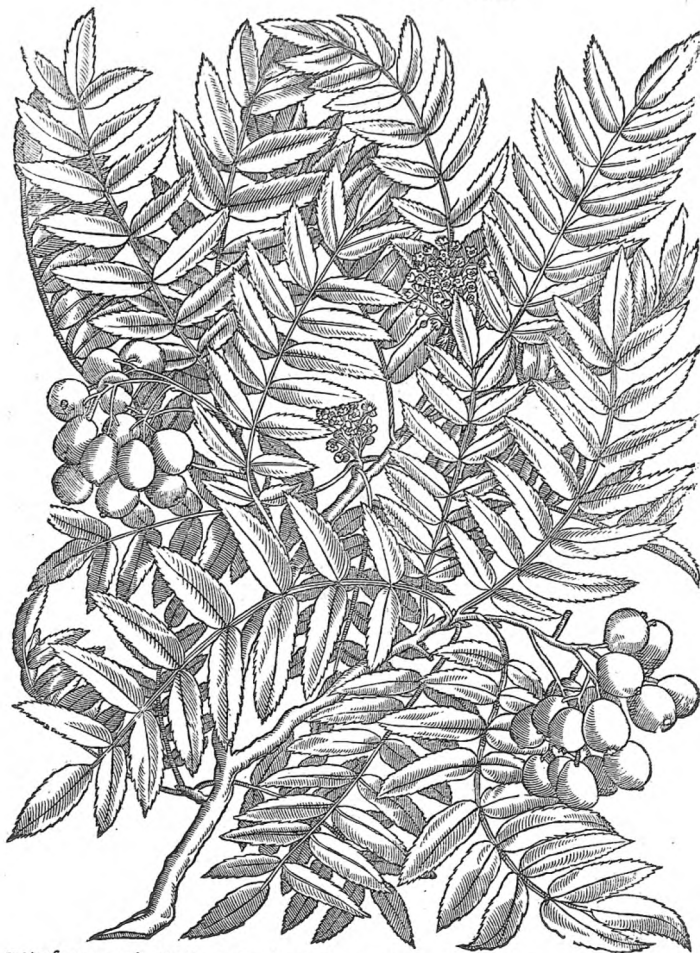
Cornorum
villus in cibus.

Corni uires
ex Gal.

Virge Sanguineæ confiderratio.

concrefeit, coagulaturque, præterquàm quod grauiſſimo placeat guſtu, datur utiliter dyſentericis, ac feminis menſum profluuiò laborantibus. Aduerſatur cornus à canibus rabidiis demorſis vt inferus lib. v. i. diſſuſus dicitur. Corni vires memorie prodidit Galenus lib. v. i. de ſimplicium medicamentorum facultate, ſic inquiens. Corni arboris fructus admodum acerbus eſt, eſui aptus. Itaque mirum uideri non debet, ipſum valenter ventrem reſtringere, ſicut & meſpila. Folia quoque & germina guſtu acerbiora ſunt, valentiusque deſiccant. Itaque maxime vulnera glutinare poſſunt, potiſſimum durorum corporum: at paruis vulneribus, & mollioribus corporibus magis contraria ſunt. Nam nimum ea contendunt, ac plus ſatis deſiccant. Corno haud longe abſimilis eſt planta, quam nos uocamus in Hetruria à ſanguine uirgarum colore vulgari idiomate SANGVINO, & Sanguinello. Creſcit hæc in dumetis, & ſepibus, uirgæ Corno tenuioribus, robuſtis, nodoſisque. Cortice ſanguinis modo ruſcente: folijs Corno proximis, paulo tamen latioſibus, neruoſis, & rubenti pediculo nitentibus. Floret Vere umbellis albicanſibus, quarum flores baccaſ edunt, racematim coherentes, ſanguineis tenuibuſque petioloſis appenſæ, orbi magnitudine, primum uirides, & per maturitatem nigricantes: è quibus Ananiensia Rura, in Tridentino agro, oleum conſciunt. ad lucernarum uſum expreſſis torculari, decoctis prius in aqua baccis. Ligni materies dura, offeaq; habetur. Corno minime cedens. ob idq; ſunt qui uelint hanc Cornum eſſe feminam, ſed non uideo, quibus argumentis hoc probare nitantur. Atqui fortaſſe à ſcopo non longe aberraret qui diceret, hanc uirgam Sanguineam, de qua Plinius meminit libro uigefimo quarto cap. decimo. hiſuerbis. Nec Virga ſanguinea felicior habetur, cortex eius interior cica-
trice,

frices, quæ præsanauere, aperit. Hac ille. Sed an planta, sanguino nobis uocata id præstare possit, non dum periculum feci, quo fit, ut hanc sententiam non ausim affirmare, cum nullis notis de ea meminere Plinius. Bacca quæ ad maturitatem peruennerunt, amaro, acerbò, adstringentiq; sapore degustantur. Quare oleum, quod ex his exprimitur, tale quoque esse, necesse est. Porro plura non habeo, quæ de hac planta in medicum usum ueniant. Arbor, quæ Græcis *σάρια*. Latinis *Coruus* uocatur, Italis, *Cornuolo*, ueluti fructus eius *Cornole*: Germanis *arbor, Cornelbaum, Kurberbaum*, & *Dierlem*: fructus uerò *Vuelsh* Kirsen: Hispanis, *Cornizelos*: Gallis, *Cornier*: Boemis *Driukouy*.

Nomina.

Όα.

SORBA.

CAP. CXXXVI.

Sorba a colorem luteum referentia, priusquam maturefcat, dissecta, & sole siccata manduntur, ut alium fiant. Eadem est functio molitorum farina, si polenta loco sumatur. Quod & decoctum

a Mcum μμ-
λι'οστα.

Sorba fructus sunt in Italia uulgatissimi, nullisque non cogniti. Duorum sunt generum, quæ domestica sunt, quemadmodum & quæ syluestria. Domestica pomorum diuersitate noscuntur. Nam alterum quidem mat, alterum *saemina*. Fructus

Sorborum
con. de rato.

que

que arbor caudice exit recto, ac longo, ramis in altum assurgentibus; folio Fraxini sed angustiore, aversa parte albicante, & per ambum ferrato. Alburna edit florem, racematim procedentem, è quo fructus ex eunt in racemi modum, & ex uno tantum exortu pediculus ducentes, in altera quidem orbiculati, & succo odoratiore, ac mitiore, in altera verò ovati pyriformem referentes, & gustui asperiores, insituauioresque, & minus olentes, colore sub pallido, & in laterescescente. Decerpuntur immatura. Autumno, & in manipulos colligata suspenduntur, vel reponuntur substratis straminibus, vt ita mitescant, nã aliter præ nimia austeritate nec mandi, nec deglutiri possunt. Ligni materies solidissima, ac compacta. Ideoque ad mensas parandas lignarius fabris perquam libenter expetit, quæ ad modum & virgæ à bubulcis ad stimulos parandos. Cortice restitur scabrisculo, colore ex flavo albicante. Radix illi rara, crassa, solida, atque descendens. Sylvestrium (vt diximus) similiter genera duo. Vnum quod propriè sylvestre appellatur, alterum quod **TORMINALE** vocat Plinius. Syntestere serè facie a saturo non differt, præterquam fructu, qui umbellatim sambuci modo prodit, crocatis in rusum bacis oxyacanthini, magnitudine fere aequalibus, sapore tamen à domesticis non parum dissimili, quæ per hycemem à rusticis ad aucupia asseruantur. Eæ enim turdis gratissimæ sunt. Torminalis folio est virgineo. Platani modo, leui, haud infirmo: baccis oblongis, asperisculis, teretibus, racematim coeuntibus, & longo pediculo appensis, colore ferrugineo, sapore acido, & austero. Arbor ipsa spectata satis habetur proceritatis, cortice obducta ligu, & materia haud fragili. Hanc Angullarius manifestò sane errore Crataegum esse censet. Siquidem Theophrastus lib. 3. cap. 15. de historia plantarum Crataegus folio Mespilii pro-

Sorbi Torminalis confid.

SORBUS TORMINALIS.

lixo. s. est; verum maiori, latiori oblongiorique, nec serrato quemadmodum illa sit. Atqui quantum distet Torminalis forbi folium à Mespili folijs, manifesto testatur Plinius lib. 15. cap. 21. Quippe qui Torminali Sorbo Platani, non Mespili folia esse scribit. Adde quod huic Sorbo ligni materies, nec versicolor sit, nec valida nec flava, qualis Cratægo esse debet; si Theophrasto credimus. Quinetiam nec fructus convenit, qui in hac Sorbo oblongus semper visitur, in Cratægo vero magna ex parte turbinatus. Sorba, testimonio Galeni tum lib. 8. simplicium medicamentorum, tum lib. 2. de alimentorum facultatibus eandem adstringendi naturam præstant, quam mespila, sed imbecilliore effectu. Vtraque tamen in medico vsu magis, quam in cibus expetuntur, probanturq;. Sorbi fructus Græci ἄσπ, Latini Sorba, Itali, Sorbe; Germani, Speierling, Sporopffel, Spierbieren; Hispani, Sorbas; Galli, Cormiera nominant; Boemi Kzerbiny.

Sorborum vires ex Gal. Nomina.

Коккурина.

PRUNVS.

CAP. CXXXVII.

PRUNUS arbor est nota. Cuius pomum estur, sed stomachum malè habet, alium mollit. Syriaca pruna, & præcipue quæ Damasci gignuntur, exiccata stomacho viliâ sunt: alium adstringunt. Folia pruni in uino decocta collutione, & gargarizatu, uas, gingiuas, & tonillas fluxione laborantes reprimunt. Præstant idem syluestrium Prunorum bacca, post maturitatem exiccata: cum sapa vero decocta

a' Addit Cata
cuz. *πρωμ
πρωμ*. cu
tis meatus ob
struens.
Prunorū con
sideratio.

Galenī tutela
contra Braf
uolum.

coctæ stomacho viliores redduntur, alumque magis adstringunt. Gummi prunorum agglutinât:
a potum in vino calculos comminuit: ex aceto quoque ilitum, lichenas infantium sanat.

Prunorum differentiæ inexplicabiles ferè sunt. Nam alia reperiuntur herbaceo colore persusa, alia rubeo, alia eburneo,
alia luteo, alia purpureo: quædam deinde magna, quædam verò parva: quædam mediocria: dulcia nonnulla, alia acida,
alia vinosa, alia dura, alia mollia: alia denique rotunda, alia oblonga, alia ovata conspiciuntur. Ceterum licet Dioscorides
pruna Damascena sicca aluum sflere prodiderit: Galenus tamen aliter sensisse videtur simplicium censu, ubi sic in-
quit. Pruni fructus ventrem subducit; recens quidem plus, aridus verò minus. Sed band scio cur Dioscorides pruna Da-
mascena sicca ventrem sflere dicat, cum & ipsa perspicuè soluant, minus tamen is, que importantur ex Iberia. Galenus
Galenus. Atquin hoc Brasavolus Ferrariensis medicus nostræ ætatis clarissimus, aperte refragatur Galeno in simplicium
medicamentorum omnium peritissimo aequè atque doctissimo suo de simplicium examine, ubi Galenum scribit hæc in re, non
Dioscoridem fuisse deceptum. Quippe quod Galenus non animadvertit, Dioscoridem de ficis prunis Damascenis loquitur
que præterquam quod sicca sunt: gulum etiam acida sentiuntur, & adstringentia. Quæ quidem in re Brasavolus potius (pace
sua dixerim) plane hallucinatus, & a recto veritatis tramite lapsus deprehenditur. Quandoquidem non meminit, quod nõ
solum pruna Damascena sicca; sed etiam alia quam plurima simplicia medicamenta deiectionum simul & adstringentè vim
obtinent,

obinet, ut manifesto testimonio sunt tamarindi, & myrobalana omne genus: item rhabbarbarum, & alia pleraque, quæ præter id quod: primum alium deiciant, postea illam adstrictram relinquunt. Quam sane prunorum facultatem esse Brasavolus non perpendit, Galenus tamen optime novit, & expertus est. Idcirco cum loco citato pruna Damascena sicca alium cære tradiderit, eadem etiam adstrictriora vi pollere, lib. 11. de alimentorum facultatibus his verbis attestatur, Prunis, æque ac ficibus concessum est, ut vel exicata utilia permaneant. Damascenis à Damasco Syriæ monte, in quo nascuntur, appellatis, prima laus bonitatis magna hominum opinione refertur. Proxima iis, quæ in Iberia, & Hispania proveniunt. Verum hæc quidem nihil adstrictionis præ se ferunt: nonnulla verò Damascenorum vel plurimum. Probatissima in his sunt quæ cum mediocri adstrictione, magna, laxaque sunt. At parva, dura, acerbique & in cibo prava sunt, & ventri subducendo minus idonea. hæc Galenus. Ex cuius verbis satis constare arbitror, nulla ferè ratione, nec nisi invalidis admodum argumentis Brasavolum adductum fuisse, ut hac in re Galenum ipsam accusaret, quasi Galenus omnino ignoraverit, quam sapienter, quam odore, quam cæteris denique non fructuum modò, sed & omnium ferè simplicium medicamentorum qualitates naturam, & facultatem sortita essent. De quibus omnibus adeò doctè, & copiosè disputavit, ut parem unquam repererit neminem, ut omnibus perspicuum est ex suis primis quinque libris, quos de simplicium medicamentorum facultatibus accuratissime conscripsit. Huius sententiæ æque & rationibus accedit quoque communis medicorum experientia: nempe quòd compertum sit, pruna Damascena laudatissima, iis similia, quæ Galeno preferuntur, esu ventrem solvere non inefficaciter

PRUNVS SYLVESTRIS.

